

Teknoloji Destekli Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Dönük Tutumlarına ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi

Çilem ÖZTÜRK¹

Özgen KORKMAZ²

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2020.001

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 25.12.2018

Kabul 12.12.2019

Anahtar Sözcükler

Teknoloji destekli eğitim

Yaratıcı drama

Sosyal bilgiler öğretimi

Tutum

Problem çözme

Makale Türü

Özgün Makale

Öz

Bu araştırmanın amacı teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutum ve problem çözme becerilerine etkisini belirlemektir. Araştırmada karma araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda öntest – sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu nitel kısım için Ankara Merkez Etimesgut ilçesinde bir ortaokulda öğrenim görmekte olan öğrencilerinden rastgele belirlenen deney grubunda 29 ve kontrol grubunda 25 olmak üzere toplam 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında deneysel süreç 4 hafta sürmüştür. Bu süreçte belirlenen “Uygarlıkları Öğreniyorum ve Kültürel Özelliklerimiz” konuları, deney grubunda teknoloji destekli yaratıcı drama etkinlikleriyle kontrol grubunda ise düz anlatım, soru-cevap gibi geleneksel yöntemlerle işlenmiştir. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği (Cronbach Alpha= 0.61) ve Problem Çözme Ölçeği (Cronbach Alfa= 0.80) kullanılmıştır. Elde edilen veriler, aritmetik ortalama, standart sapma ve “t testi” kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrencilerin genel olarak sosyal bilgiler dersine dönük tutumları yüksektir. Anlamli olmamakla birlikte teknoloji destekli yaratıcı drama etkinlikleri ile yapılan sosyal bilgiler öğretimi, geleneksel yöntemlere göre öğrencilerin tutumlarına ve problem çözme becerilerine daha fazla katkı sağlamaktadır.

1 Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı, Amasya, Türkiye. E-posta: cilem_ozturk@hotmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4726-7453>

2 Prof. Dr., Amasya Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, Amasya, Türkiye. E-posta: ozgenkorkmaz@gmail.com. ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4359-5692>

The Effect of Technology-Assisted Creative Drama Activities on Students' Attitudes Towards Social Studies Course and Problem-Solving Skills

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2020.001

Article History

Received 25.12.2018

Accepted 12.12.2019

Keywords

Technology-assisted education,

Creative drama

Social science teaching

Attitude

Problem-solving

Article Type

Research paper

Abstract

The aim of this study is to determine the effect of technology-based creative drama activities on students' attitudes towards Social Studies course and problem-solving skills. In this study, mixed research design was used. A pretest- posttest semi experimental research design was used for quantitative data of the research. The study group consisted of 54 students in a middle school in Ankara, Etimesgut, 29 students in the experimental group and 25 students in the control group. Within the scope of the research, the experimental process lasted for four weeks. The topics of "Learning Civilizations and Our Cultural Characteristics" determined in this process were taught with technology-assisted creative drama activities in the experimental group and traditional methods were used in the control group. Social science course attitude scale (Cronbach Alpha= 0.61) and Problem-solving scale (Cronbach alpha= 0.80) were used as data collection tools. The data were analyzed using the mean, standard deviation and t-test. Within the scope of the research, the following results have been obtained: students' attitudes towards social science course in general are high. Teaching social studies with technology-assisted creative drama activities does contribute a little more to students' attitudes and problem-solving skills than traditional methods.

Giriş

Sosyal bilgiler dersi bireyin toplumsal ve kültürel değerleri öğrenmesine, milli duygularının gelişmesine, yaşama okul arasında bağ kurmasına katkı sağlayan bir derstir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılmak istenen davranışların başında vatanını, milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip vatandaşlar yetiştirmek amacı yer almaktadır (MEB, 2018). Öğrenciler sosyal bilgiler dersi ile günlük hayatta karşılaştıkları sorunlara çözüm yolları bulmayı öğrenirken aynı zamanda sorumluluk sahibi bir vatandaş olmanın önemini de kavrarlar. Sorumluluklarını bilen ve yerine getiren, haklarını kullanan vatandaşlar ise etkin vatandaşlık rolünü gerçekleştirmiş olurlar. Çevresine ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olmayı öğrenen bireylerin toplumsal gelişime katkı sağlaması beklenebilir. Sosyal bilgiler dersinin en temel amaçlardan biri toplumsal kurallara uyum sağlama ve kültürel değerleri öğrenme olarak gösterilebilir. Şirin (2005), sosyal bilgiler dersinin bireylerin sorumluluk duygularının gelişimine katkı sağladığını, ülkesine karşı vatandaşlık bilincinin oluşmasında rol oynadığını belirtmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin yukarıda açıklanan amaçlara ulaşabilmesi, kuşkusuz öğretmenlerin konulara uygun yöntem, teknik ve öğretim teknolojilerinden yararlanabilmelerine bağlıdır. Nitekim alanyazında bilginin öğrencilerde kalıcı olabilmesi için öğretmenlerin, eğitim ortamında etkili materyaller veya çeşitli yöntemler kullanmaları gerektiği vurgulanmıştır (Nalçacı ve Ercoşkun, 2005). Bu çeşitliliği sağlarken öğretmenin, kazandırılmak istenen hedef davranışı, öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesini ve içinde bulunulan öğretim ortamını dikkate alması gerekir. Eğitimde materyal kullanımının algılamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırdığı, öğrenmede zamanı kısalttığı ve bilgiyi pekiştirdiği, aynı zamanda kalıcılığa da katkı sağladığı belirtilmiştir (Aslan ve Doğdu, 1993). Uygun yöntemle hedeflenen davranışa ulaşmak hem daha kısa sürede sağlanabilir hem de öğretim ortamı tek düzelikten çıkarılmış olur. Bunların yanı sıra tek düzelikten çıkmış bir öğretim ortamında kazandırılan kazanımların öğrencide kalıcılığının da daha yüksek oranda olması beklenir. Ancak hiçbir ders için hiçbir yöntem sihirli değildir (Küçükahmet, 2000). Küçükahmet (2000)'e göre bir yöntemin başarılı olabilmesi için, öğretmenin konuya ve sınıf düzeyine uygun yöntemleri seçmesi, aldığı dönütlere göre de gerektiğinde yöntemde değişiklik yapması gerekir. Burada en önemli rolün öğretmene ait olduğu ve konuya en uygun yöntem ve tekniğin seçilmesinde öğretmenin belirleyici olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme öğretme sürecinde kullanılacak yöntem ve tekniklerin; anlatım, soru-cevap, gezi-gözlem, proje, tartışma, gösteri, örnek olay, drama ve rol yapma tekniği, problem çözme, grup çalışması gibi çeşitli şekillerde olabileceği belirtilmiştir MEB (2018). Bu yöntemler içerisinde yaratıcı dramının, öğrenmeye katkı sağladığına dönük alanyazında pek çok kanıt rastlamak mümkündür (Saçlı ve Demirhan, 2017; Hendrix, Eick ve Shannon, 2017; Kaf, 2017; Freeman, Sullivan ve Fulton, 2010). Yaratıcı drama yönteminde öğrencinin bizzat yaparak yaşayarak öğrenme ortamına girdiği söylenebilir. Öğrencinin öğrenme ortamında bizzat yer alması hem de bunu bir oyun içinde gerçekleştirmesi yaratıcı drama yöntemiyle sağlanabilir. San (2002)'a göre yaratıcı drama; doğaçlama, rol oynama, tiyatro ya da drama bireylerin, bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, oyunsu süreçlerde anlamlandırması, canlandırmasıdır. Annaerlla (1992)'ya göre yaratıcı drama, sınıfta gerçek bir sürpriz ve eğlence hissi sağlayabilen ve öğrencilerin hayal güçlerinin kullanmalarına fırsat sağlayan akademik öğrenmeye

bütünsel bir yaklaşımdır. Winston (2002)'a göre yaratıcı drama, katılımcıların kendilerini ifade etmelerine ve yaratıcı doğaçlama uygulamaları yapmalarına fırsat tanıyan, öğrenci merkezli bir yaklaşımdır. Öğrenciler drama yönteminde bir canlandırma yaptıkları gibi aynı zamanda olayları gözlemeleme fırsatı da bulabilirler. Gerek kendilerine gerekse oyun içindeki diğer rollere ait çeşitli izlenimler edinmeleri kaçınılmazdır. Yani öğrenciler hem drama içerisinde rol alarak hem de diğer rolleri gözlemleyerek öğretim faaliyetine çok etkin bir şekilde katılım sağlayabilir. Nitekim Yeler (2018), öğrencilerin yaratıcı drama sürecindeki etkinliklere katıldıklarında kendi düşüncelerinin, duygularının ve bedeninin farkına varabileceklerini ifade etmiştir.

Yaratıcı dramanın sınıf içinde etkin bir şekilde yürütülebilmesi için öncelikle iyi bir planlamaya ihtiyaç duyulur. Ders süresi, uygulama öncesi yapılacak hazırlıklar, rollerin dağılımı, uygulama esnasında karşılaşılabilecek olası durumlar ve uygulama sonrası geri bildirim değerlendirmeleri gibi birçok değişken göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle öğretmeni drama lideri olarak nitelendirmek oldukça doğru bir ifade olacaktır. Drama liderinin iyi bir işbirliği ve iyi bir grup ortamı oluşturabilmesi, uygulama sürecinin işleyişini daha kolay ve keyifli hale getirebilir. Yaratıcı drama uygulamalarında genel olarak izlenen süreç her zaman aynı olmamakla birlikte üç temel aşamadan bahsedilebilir. Adıgüzel (2006) bu aşamaların ısınma-hazırlık, canlandırma, değerlendirme-tartışma aşamaları olduğunu belirtmiştir. Hazırlık-ısınma aşamasında öğrencilerin konuya yakınlık duymasını, alışmasını ve benimsemesini sağlamak amaçlanır. Canlandırma aşamasında ise öğrencilerin etkin bir duruma gelmesini sağlamak, etkinliğine geçirmek, geçmiş bir olayı veya durumu göstererek yaşatmak veya birini canlandırması amaçlanır (Püsküllüoğlu, 2004, s.201). Son aşama olan değerlendirme aşamasında ise drama çalışmalarından elde edilen sonuçlar değerlendirilir. Bir başka ifadeyle gerçekleştirilen drama sürecinin özü, önemi, niteliği ve niceliği belirlenir (Adıgüzel, 2006). Adıgüzel (1993), Öztürk (1997), San (1996) ve Üstündağ (1996) ise bu aşamaların; ısınma, sözlü ve sözsüz rol oynama, doğaçlama ve oluşum ile rahatlama ve değerlendirme şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sınıflamaya göre ısınma aşamasında öğrencilerin düşünsel ve bedensel olarak çalışmaya hazır duruma gelmelerine yardımcı olan giriş etkinliklerine yer verilir. Sözlü ve sözsüz rol oynama veya oyun aşamasında gerçek yaşamdan kesitler ele alınarak, kurallı veya kuralsız oyun oynama etkinliklerine yer verilir. Doğaçlama ve oluşum aşamasında ise öğrencilerin bireysel olarak veya grupla birlikte yaratıcılıklarının ön plana çıktığı özgür çalışmalara yer verilir. Son olarak rahatlama ve değerlendirme aşamasında ise çalışmalar sonunda genellikle dinlendirici müzikler eşliğinde düşünsel ve bedensel rahatlama yönelik etkinliklere yer verilir. Bu araştırma kapsamında gerçekleştirilen drama etkinliklerinde de alan yazında genel kabul gördüğü ve Adıgüzel (2006) tarafından açıklandığı gibi ısınma-hazırlık, canlandırma, değerlendirme-tartışma aşamaları esas alınmıştır.

Alanyazında yaratıcı dramanın etkililiğine dönük birçok araştırmaya rastlamak mümkündür. Sözelimi; Genç (2003), dramanın amacının duyuşsal, bilişsel ve davranışsal yetenekleri geliştirmek olduğunu vurgulamıştır. Güneysu (1999), tarafından yapılan araştırmada ise drama sihirli bir yöntem olarak nitelendirilmiş ve bu yöntem ile insanların kendilerini daha iyi tanıyabildikleri, yeteneklerini ortaya çıkarabildikleri ifade edilmiştir. Gerek dramanın tanımı gerekse derse dönük etkisi incelendiğinde; sosyal bilgiler dersinde etkili bir yöntem olabileceği ortaya çıkmaktadır. Morris ve Welch (2004)'e göre drama yöntemi, sosyal bilgiler konularını öğrenme ve öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmeye önemli katkı sağlamaktadır. Önalın Akfırat (2006), yaratıcı dramanın öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmek amacıyla da kullanılacak bir yaklaşım

olduğunu vurgulanmıştır. Benzer şekilde Annarella (1992) yaratıcı drama etkinliklerinin, problem çözme becerileri üzerinde de etkili olabileceğini ifade etmiştir.

Bireyler günlük hayatlarında birçok problemle karşılaşır ve bu problemlere çeşitli çözümler ararlar. Heppner ve Petersen (1982), problem çözmeyi bilişsel, duyuşsal ve davranışsal süreçleri kapsayan bir süreç olarak tanımlamıştır. Problem çözme becerileri kişiden kişiye değişkenlik gösterebilir. Bireylerin karşılaştıkları problemler karşısında etkili çözümler üretebilmeleri için problem çözme becerilerine sahip olmaları ve bu becerilerini kullanmalarının sağlanması gerektiği söylenmiştir (Öztürk ve Ayvaz, 2010). Miller ve Nunn (1690) ise problem çözenin çocukluktan itibaren öğrenilmekte olduğunu problem çözme becerilerinin okul yıllarından itibaren geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Problem çözme becerisinin okul yıllarında geliştirildiği göz önünde tutulduğunda öğrencinin okul ortamında ders içi veya ders dışı birçok problem durumuyla karşılaştığı öngörülebilmektedir. Problem çözme sürecinde kullanılan drama etkinliği, öğrencinin kendini başkasının yerine koymasını yani rol yapmasını sağladığı için oluşan problem durumunu daha objektif değerlendirebileceği anlamı taşıyabilmektedir. Gönen ve Dalkılıç (2002)'a göre drama ile bireylerin başka insanların duygularını anlayışla karşılamayı öğrendiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak yaratıcı drama etkinliklerinin sınıfları daha zengin hale getirebilecek, öğrencilerin yaratıcılıklarını, problem çözme becerilerini geliştirebilecek ve öğrenme sürecinde doğrudan yer aldıkları için daha çok hoşlanacakları dersler tasarlamak için önemli bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Alanyazında yaratıcı dramanın sosyal bilgiler eğitimi katkısına dönük kanıtlara rastlanmakta, ancak yaratıcı dramanın teknolojiyle desteklendiğinde etkililiğinin nasıl olacağına ilişkin yeterince kanıt rastlanmamıştır. Öte yandan alanyazında yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin problem çözme becerilerine ne düzeyde katkı sağlayabileceğine dönük olarak da yeterince kanıt rastlanmamıştır. Bu çerçevede bu araştırmanın amacı teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumlarına ve problem çözme becerilerine etkisi olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumlarına ve problem çözme becerilerine etkisi araştırmanın problemini oluşturmuştur. Buna bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Deneysel çalışma öncesinde gruplar, sosyal bilgiler dersine dönük tutumları açısından benzer midir?
2. Deneysel çalışma öncesinde gruplar, problem çözme becerileri açısından benzer midir?
3. Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumlarına etkisi var mıdır?
4. Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin problem çözme becerilerine etkisi var mıdır?
5. Öğrencilerin yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada karma araştırma deseni kullanılmıştır. Bu araştırma deseni, bir çalışmada nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanılması olarak tanımlanmıştır (Creswell, 2003). Bu çalışma kapsamında sıralı açıklayıcı tasarım (nicel-nitel) kullanılmıştır. Sıralı açıklayıcı tasarımda baskın olarak nicel veriler toplanıp analiz edildikten sonra nitel veri toplanır. Öncelik genellikle nicel verilerdedir (Baki, Gökçek, 2012). Bu araştırma da nicel boyut baskın olduğundan ve nitel boyut ise nicel boyutu desteklemek amacıyla kullanıldığından sıralı açıklayıcı tasarım tercih edilmiştir. Araştırmanın nicel kısmında yarı deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırmada, kontrol ve deney grupları tesadüfen seçilmiştir, akademik başarı, tutum vb özellikler bakımından eşitlik aranmamıştır. Araştırmada üzerinde etkisi incelenen bağımsız değişken teknoloji destekli yaratıcı drama ile desteklenen sosyal bilgiler dersidir. Kontrol ve deney gruplarında dersler araştırmacılardan birisi tarafından yürütülmüştür. Çünkü bu araştırmacı, araştırmanın gerçekleştirildiği ortaokulda sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Ayrıca yaratıcı drama konusunda üç farklı hizmet içi eğitim almıştır, bu konuda deneyimli bir öğretmendir. Araştırmanın nitel kısmında ise deney grubundaki öğrencilerin gerçekleştirilen etkinliklere dönük düşünceleri yapılandırılmamış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Nitel veriler nicel verilerle elde edilen sonuçları açıklamak amacıyla kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu kolay örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Araştırmacılardan birisi çalışmanın gerçekleştirildiği ortaokulda sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Bu çerçevede çalışma grubunu Ankara Merkez Etimesgut İlçesi'nde bir ortaokulda 5. sınıflardan birisi 29, diğeri ise 25 olmak üzere toplam 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada okuldaki mevcut sınıflar kullanılmış, grupların denkleştirilmesi için bir çaba sarf edilmemiştir. Ancak hangi grubun deney, hangisinin kontrol grubu olacağı rasgele belirlenmiştir. Araştırmanın nitel boyutunu ise çalışma grubunu deney grubundaki öğrencilerden gönüllülük esasına göre yapılandırılmamış görüşmeye katılmak isteyen 6 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrencilerden 4'ü kız, 2'si erkektir. Çalışma grubunun cinsiyete ve gruplara göre dağılımı tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. *Çalışma Grubunun Cinsiyete ve Gruplara Göre Dağılımı*

	Deney G.	Kontrol G.
Kız	14	11
Erkek	15	14

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Sosyal Bilgiler dersine dönük tutum ölçeği ve problem çözme ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Ölçme araçlarına ilişkin detaylar aşağıda açıklanmıştır.

Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği

Gömlüksiz ve Kan (2013) tarafından geliştirilen ölçek 29 maddeden ve 5 faktörden oluşmaktadır. “Sevme” isimli faktör altında 10 madde; “Fayda” isimli faktör altında 6 madde; “İlgi”

isimli faktör altında 5 madde; “İstek ve Güven” isimli faktörlerde 4’er madde yer almaktadır. Ölçeğin toplam Cronbach Alpha katsayısı 0.61 olarak belirlenmiştir. Ölçeğe ilişkin Guttman Split Half katsayısı 0.71; eşit uzunluklu ve eşit uzunluklu olmayan Spearman Brown değerleri ise 0.71 olarak belirlenmiştir. Özdamar (1999, s.522), ölçeklerde 0.60 ile 0.80 arasındaki bir güvenilirlik katsayısına sahip ölçeklerin oldukça güvenilir olduğunu belirtmektedir.

Problem Çözme Ölçeği

Serin, Bulut Serin ve Saygılı (2010) tarafından geliştirilen ölçek 24 madde 3 faktörden oluşmaktadır. Problem Çözme Becerisine “Güven” isimli faktör 12 madde, Öz Denetim isimli faktör 7 madde ve Kaçınma isimli faktör 5 maddeden oluşmaktadır. Problem çözme ölçeğinin tamamının Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının 0.80 olduğu saptanmıştır.

Deneysel İşlemler

Bu araştırmada bir deney grubu bir de kontrol grubu bulunmaktadır. Deneysel uygulamanın gerçekleştirildiği Kültür ve Miras öğrenme alanına programda haftada 3 saat olmak üzere 6 hafta ayrılmıştır. Drama etkinliklerinin başarılı olabilmesi için öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgiye sahip olmaları gerektiği düşünülerek, 6 haftalık sürenin iki haftası her iki grupta da öğrenme alanının sözel sembollerine ayrılmış, geriye kalan 4 haftasında ise deneysel işlemler gerçekleştirilmiştir. Öntest ve sontest uygulamaları bu 4 haftanın dışında tutulmuştur. Sonuç olarak araştırma süresi 4 hafta olarak belirlenmiş ve şu kazanımlar gerçekleştirilmeye çalışılmıştır:

- SB.5.2.1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.
- SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır.
- SB.5.2.3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.
- SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.
- SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.

Uygulamanın yapıldığı tarihlerde öğretim programına göre öğrencilerin bu kazanımlara ilişkin konuları incelemeleri gerektiğinden, eğitim-öğretimin olağan akışını bozmamak amacıyla araştırma kapsamına bu kazanımlar alınmıştır. Gruplarda yapılan çalışmalar şu şekildedir:

Deney grubunda ilk hafta sosyal bilgiler dersine ait 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanından “Uygarlıkları Öğreniyorum” konusu seçilmiştir. Seçilen konu deney gurubu olan 5/C sınıfında teknoloji destekli yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiştir. Öğrenciler, ismi araştırmacı tarafından belirlenen “Sosyobüs” adlı otobüse binerek bir yolculuğa çıkmışlardır. Burada yolcular uygarlıklarla ilgili birbirleriyle mizahi yollardan ve Anadolu şivelerini kullanarak sohbet etmişlerdir. Bu sohbet sırasında uygarlıklarla ilgili birçok bilgi öğrenmişlerdir. Yolculuktan ve konuşmalardan sıkılan bir yolcu şoföre otobüsün televizyonunu açmasını rica etmiş, açılan televizyon ekranında da seçilen Uygarlıkları Öğreniyorum konusuyla ilgili kısa bir video izletilmiştir. Böylece öğrenciler konunun kavranmasında hem yaratıcı drama tekniğini kullanmış hem de teknolojiden yararlanmışlardır. Dramanın uygulama aşamaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

- *Isınma-Hazırlık*: Bu aşamada öğrencilere drama konusu olan İlkçağ Uygarlıkları hakkında genel bilgiler verilmiş, sosyobüs adlı otobüsten bahsedilmiştir. Böylece öğrencilerin drama için hazırlanmaları sağlanmıştır.
- *Canlandırma*: Bu aşamada gönüllülük esasına göre öğrenciler belirlenmiş, öğrencilere rolleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Daha sonra öğrenciler kendi kattıkları hareketler, seçtikleri yöresel kıyafetler ve kullandıkları şivelerle sosyobüsteki yolculuklarını gerçekleştirmişlerdir.
- *Değerlendirme-Tartışma*: Bu aşamada ise oyun kısmı sona ermiş, oynanan oyun üzerine rahatlatıcı bir müzik eşliğinde değerlendirmeler yapılmış, öğrencilerin drama ile ilgili varsa belirledikleri istekler dinlenmiştir.

Sosyobüs etkinliğine ilişkin örnek görüntüler Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Sosyobüs Drama Etkinliği

Deney grubunda ilk hafta drama ile işlenen dersin ardından diğer hafta dramanın değerlendirilmesi ve konunun pekiştirilmesine dönük etkinlikler yapılmıştır. Kontrol grubu olan 5/D sınıfında ise aynı konu soru cevap, kitap görsellerinin kullanımı, harita kullanımı ve düz anlatım yöntemi ile işlenmiştir.

Üçüncü hafta ise deney grubu olan 5/C sınıfında sosyal bilgiler dersi Kültür ve Miras öğrenme alanındaki “Kültürel Özelliklerimiz” konusu ile ilgili yaratıcı drama yöntemi kullanılmıştır. Burada ders kitabında yer alan kültürel değerlerimizden biri olan kına gecesi canlandırılmıştır. Seçilen bir öğrenci gelin olarak sahneye gelmiş kostüm ve müziklerle oyun etkili hale getirilmiş, diğer öğrenciler de gelinle beraber dans etmiş, kayınvalide rolünü üstlenen öğrenci geline ve damada kına yakmış ardından gelin, damat ve tüm davetliler dans etmişlerdir. Hep birlikte kına gecesinde eğlenirken gelinin babasını canlandıran öğrenci sahneye gelip kızına bir hediye bırakmış, kızı ise hediye bir cd olduğunu görünce hemen izlemek istemiştir. Bunun üzerine video açılmış Türk kültürüne ait öğelerin olduğu kısa bir film öğrenciler tarafından izlenmiştir. İzlenen videonun

ardından kına gecelerine ait bir gelenek olarak davetlilere kına ve kuruyemiş ikram edilmiş ve oyun sonlandırılmıştır. Böylece konunun işlenişinde teknoloji destekli yaratıcı drama yöntemi etkin bir şekilde kullanılmıştır. Dramanın uygulama aşamaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

- *Isınma-Hazırlık:* Bu aşamada öğrencilere drama konusu olan kız isteme geleneğiyle ilgili bilgiler verilmiştir. Ayrıca gerçekleştirilecek yaratıcı drama etkinliğine ilişkin açıklamalar yapılmıştır.
- *Canlandırma:* Bu aşamada gönüllülük esasına göre dramada rol almak isteyen öğrenciler belirlenmiş, rolleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Daha sonra öğrenciler kendi seçtikleri kostümler, müzikler ve doğaçlama cümlelerle yaratıcı dramayı gerçekleştirmişlerdir.
- *Değerlendirme-Tartışma:* Son aşamada öğrencilerle birlikte gerçekleştirilen yaratıcı dramaya ilişkin değerlendirme yapılmış, karşılaşılan sorunlar tartışılmıştır

Kına Gecesi isimli drama etkinliğine ilişkin görüntüler Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Kına Gecesi Drama Etkinliği

Aynı konu kontrol grubu olan 5/D sınıfında düz anlatım, soru cevap gibi yöntemlerin yanı sıra süreçte teknolojik araçların kullanımı gibi yöntemler kullanılarak işlenmiştir. Araştırmanın son haftasında drama süreci deney grubu olan 5/C sınıfında değerlendirilmiştir. Tablo 2’de deney ve kontrol gruplarında gerçekleştirilen etkinlikler özetlenmiştir.

Tablo 2. *DeneySEL Süreç*

Hafta	Süre	Deney Grubunda Yapılan Etkinlikler	Kontrol Grubunda Yapılan Etkinlikler
1	2 ders saati		Öntest uygulaması
2	3 ders saati	Uygarlıkları öğreniyoruz konusu: • Sosyobüs isimli yaratıcı drama etkinliği • Kısa video	Uygarlıkları öğreniyoruz konuș: • Düz anlatım yöntemi • Kitap görsellerinin kullanımı, harita kullanımı
3	3 ders saati	• Yaratıcı dramaya ilişkin değerlendirme etkinliği • Düzeltici dönüt verme • Özetleme	• Soru cevap etkinlik • Düzeltici dönüt verme • Özetleme
4	3 ders saati	Kültürel Özelliklerimiz Konusu: • Kına gecesi isimli drama etkinliği • Kısa video	Kültürel Özelliklerimiz Konusu: • Düz anlatım yöntemi • Kitap görsellerinin kullanımı, harita kullanımı
5	3 ders saati	• Yaratıcı dramaya ilişkin değerlendirme etkinliği • Düzeltici dönüt verme • Özetleme	• Soru cevap etkinlik • Düzeltici dönüt verme • Özetleme
6	2 ders saati		Sontest uygulaması

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları 5'li likert tipi ölçekler ile veriler toplanmıştır. Ölçeklerde altında farklı sayıda maddenin toplandığı faktörler olduğundan, puanların daha kolay karşılaştırılabilmesi amacıyla ham puanlar en düşük 20, en yüksek 100 olacak şekilde standart puana dönüştürülmüştür. Elde edilen nicel veriler SPSS yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle toplanan verileri normal dağılım gösterip göstermediği her iki ölçek için ve her iki uygulama için ayrı ayrı Shapiro Wilk-W Testi, basıklık ve çarpıklık katsayıları kullanılarak incelenmiştir. Shapiro Wilk-W Testi sonuçlarına göre deney grubuna ait tutum öntest puanları ile kontrol grubuna ait problem çözme beceri puanlarının normal dağılmadığı, ancak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında olduğu görülmüştür. Bu kapsamda toplanan nicel veriler üzerinde parametrik analizlerin kullanılabilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda nicel veriler aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t testi, nitel veriler ise içerik analizi kullanılarak incelenmiştir.

Bulgular

Deneysel çalışma öncesinde grupların sosyal bilgiler dersine dönük tutum düzeylerinin benzerliğine ilişkin bulgular Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2. *Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Dönük Tutum Öntest Puanları*

	Grup	N	X	Ss	t	sd	p
Sevgi	Deney	29	82.6	11.3	-1.487	52	0.143
	Kontrol	25	87.4	12.5			
Fayda	Deney	29	94.1	13.5	-0.212	52	0.833
	Kontrol	25	94.8	11.5			
İlgi	Deney	29	92.6	9.9	-0.480	52	0.633
	Kontrol	25	93.9	8.8			
İstek	Deney	29	90.9	12.1	0.816	52	0.418
	Kontrol	25	87.6	17.1			
Güven	Deney	29	93.4	8.4	3.067	52	0.003
	Kontrol	25	80.2	11.5			

Tablo 2 incelendiğinde; öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutum düzeyleri öntest puanları incelendiğinde “Güven” faktörüne ilişkin puanlarda anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu ($t_{(2-52)}=3.067$, $p<0,05$), diğer faktörler açısından ise anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. “Güven” faktörüne ilişkin tutum puan ortalaması incelendiğinde; anlamlı farklılaşmanın deney grubu lehine olduğu belirlenmiştir. Tutum ortalama puanları genel olarak değerlendirildiğinde ise hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Deneysel çalışma öncesinde grupların problem çözme beceri düzeylerinin benzerliğine ilişkin bulgular tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3. *Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Problem Çözme Beceri ve Tutum Öntest Puanları Arasındaki Farklılaşma*

	Grup	N	X	ss	t	sd	p
Güven	Deney	29	78.3	20.3	0.251	52	0.803
	Kontrol	25	76.9	20.4			
Özdenetim	Deney	29	72.4	19.4	-0.559	52	0.579
	Kontrol	25	75.7	23.2			
Kaçınma	Deney	29	81.2	23.6	-0.060	52	0.952
	Kontrol	25	81.6	19.5			

Tablo 3 incelendiğinde; öğrencilerin problem çözme beceri düzeylerine ilişkin ortalama puanları incelendiğinde; deney ve kontrol grubu arasında küçük farklılaşmaların olduğu görülmektedir. Ancak “t testi” sonuçlarına göre bu farklılaşmaların anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Buna göre grupların problem çözme becerileri açısından deneysel süreç öncesinde benzer oldukları söylenebilir. Problem çözme beceri puanları genel olarak incelendiğinde; kaçınma faktörü olumsuz bir faktör olduğundan ters kodlandığı göz önünde bulundurularak hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin problem çözme beceri düzeylerinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin hem sosyal bilgiler dersine dönük tutum hem de problem çözme beceri düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki küçük farklılaşmaların da kontrol altına alınabilmesi amacıyla, deneysel sürecin etkisine dönük analizlerde son-test-önce-test fark puanlarının kullanılması uygun görülmüştür. Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumları üzerindeki etkisine ilişkin bulgular Tablo 4’te özetlenmiştir.

Tablo 4. Teknoloji Destekli Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi

	Grup	N	X	ss	t	sd	P
Sevgi	Deney	29	6.2	14.6	1.609	52	0.114
	Kontrol	25	-1.2	19.7			
Fayda	Deney	29	3.2	12.2	0.753	52	0.455
	Kontrol	25	0.3	15.9			
İlgi	Deney	29	1.5	16.1	0.019	52	0.985
	Kontrol	25	1.4	12.4			
İstek	Deney	29	0.3	11.5	0.493	52	0.624
	Kontrol	25	-1.2	11.5			
Güven	Deney	29	1.2	12.1	-1.696	52	0.096
	Kontrol	25	8.6	19.6			

Tablo 4’te ortalamalar incelendiğinde, “Güven” faktörü dışındaki tüm faktörlerde deney grubunun ortalamalarının kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmektedir. Deney grubundaki en fazla yükselme ise “Sevgi” boyutuna ilişkin ortalamada gözlenmektedir. Farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan “t testi” sonuçları incelendiğinde hiçbir faktör açısından ortalamalardaki farklılaşmaların anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Buna göre teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin güven faktörü dışında öğrencilerin tutumlarına bir miktar katkı sağladığı, ancak bu katkının anlamlı düzeyde olmadığı söylenebilir. Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin problem çözme beceri düzeyleri üzerindeki etkisine ilişkin bulgular Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5. Teknoloji Destekli Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerine Etkisi

	Grup	N	X	ss	t	sd	P
Güven	Deney	29	3.1	28.5	0.390	52	0.698
	Kontrol	25	0.3	21.4			
Özdenetim	Deney	29	4.5	26.2	0.63	52	0.718
	Kontrol	25	1.6	31.4			
Kaçınma	Deney	29	1.7	24.5	0.527	52	0.600
	Kontrol	25	-2.1	27.6			

Tablo 5’te yer alan ortalamalar incelendiğinde; tüm faktörlerde deney grubunun ortalamalarının kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmektedir. Deney grubundaki ortalamaların en yüksek olduğu faktörün ise “Özdenetim” olduğu görülmektedir. Farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan “t testi” sonuçları incelendiğinde; hiçbir faktör açısından ortalamalardaki farklılaşmaların anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Buna göre teknoloji destekli yaratıcı drama

etkinliklerinin ortalamalara göre öğrencilerin problem çözme becerilerine bir miktar katkı sağladığı, ancak bu katkının anlamlı düzeyde olmadığı söylenebilir. Deney grubundaki 6 öğrencinin teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerine ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılandırılmamış görüşme yapılmıştır. Görüşme sürecinde öğrencilerin cevapları şu şekilde olmuştur:

Zeynep:”...keşke matematik dersini de bu şekilde işleyebilsek...”

Yiğit:”...dersin bu kadar çabuk bitmesine üzülüyorum...”

Zeliha:”...Havva'nın bu kadar iyi rol yeteneği olduğunu bilmiyordum...”

Defne:”...hem eğlenip hem öğrenmek çok keyifli...”

Buğra:”...bu öğrendiklerimi herhalde hiç unutmam...”

Ali:”...önceden sosyal bilgiler dersini bu kadar sevmezdim...”

Buna göre öğrencilerin derslerde teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerine yer verilmediği, öğrencilerin bu tür etkinliklerden hoşlandıkları, derslerin daha eğlenceli hale geldiğini düşündükleri, öğrendikleri bilgilerin kalıcılığına etki ettiğini ve de arkadaşlık ilişkilerini güçlendirdiği konusunda görüşlerini ortak olarak paylaştıkları söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yaratıcı drama etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine dönük tutuları ile problem çözme becerilerine etkisini belirlemek amacıyla yürütülen araştırma kapsamında, yukarıda elde edilen bulgular çerçevesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Tutum ve problem çözme beceri puanları genel olarak değerlendirildiğinde hem deney hem de kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumlarının ve problem çözme becerilerine ilişkin algıları oldukça yüksektir. Bunda en önemli faktörlerden biri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ve ders uygulamalarına karşı olan ilgisi olabilir. Derste uygulanan yöntem ve tekniklerin çeşitliliği öğrenci için ilgi çekici olursa öğrenci de derse karşı olumlu tutumlar geliştirebilir. Bu yönde yapılan araştırmalar da bu durumu desteklemektedir. Örneğin Ayaz (2016), araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerde olumlu tutum değişikliği için çeşitli öğretim materyallerini kullanmalarının gerekliliğini destekleyici ifadeler kullanmıştır. Teknoloji destekli yaratıcı drama da bunlardan biridir. Yaratıcı drama öğrencilerin daha pasif olduğu ve düz anlatım yöntemine dayalı geleneksel öğrenme modeline göre öğrencilerin derslere karşı tutumlarına daha fazla katkı sağlamaktadır. Altıkulaç ve Akhan (2010)'ın 8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaratıcı dramının öğrencilerin derse karşı tutumlarının etkisine yönelik yapmış oldukları araştırmada ‘Lozan Barış Antlaşması’ konusu seçilen deney grubunda drama yöntemi, kontrol grubunda düz anlatım yöntemi ile ele alınmış ve sonuç olarak deney grubunun lehine derse karşı tutumlarında anlamlı bir fark ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Benzer bir şekilde drama yönteminin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutuma etkisine dair araştırma yapan Günaydın (2008) belirlenen 6.sınıf ‘Demokrasinin Serüveni’ konusunu deney grubunda yaratıcı drama ile kontrol grubunda geleneksel yöntemler ile işlemiş ve sonuç olarak sosyal bilgiler öğretiminde, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubunun uygulama öncesi derse yönelik tutumları ile uygulama sonrası derse yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiş yaratıcı drama ile öğretimin öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde gelişimine katkı sağladığı belirtilmiştir. Özetle tüm bu araştırmalar dikkate alındığında yaratıcı drama yönteminin

öğrencilerin derse karşı tutumlarında olumlu bir etki yarattığına vurgu yapılmıştır. Bu nedenle gerek sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemine daha fazla yer verilerek öğrencilerin derse karşı tutumları olumlu yönde artırılabilir. Bununla birlikte öğrencilerin derse karşı tutumları ile başarı seviyelerinin paralellik gösterdiğini belirten çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Koçkan (2004) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin derse karşı olumlu tutumlarının başarıyı da beraberinde getirdiğini destekleyen ifadeler yer almaktadır. Sarı (2017) tarafından sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım, Tüketim” öğrenme alanında yer alan “Üretimden Tüketime” ünitesinin öğretiminde “yaratıcı drama” yöntemi kullanımının ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin derse yönelik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına olan etkisini belirlemek amacıyla yapılan bir araştırmada; yaratıcı dramanın sosyal bilgiler dersinde bir yöntem olarak kullanımının öğrencilerde ders başarısını, derse olan tutumu ve öğrenilen bilginin kalıcılığı üzerinde olumlu yönde etkilediğinin sonucuna varılmıştır.

Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinlikleri, “Güven” faktörü dışında öğrencilerin tutumlarına bir miktar katkı sağlamakta, ancak bu katkının anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir. “Güven” faktöründe ise kontrol grubunun tutum puanları daha yüksek çıkmıştır. Diğer yandan teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin problem çözme becerilerine bir miktar katkı sağladığı, ancak bu katkının anlamlı düzeyde çıkmadığı belirlenmiştir. Deneysel süreç öncesinde öğrencilerin hem derse dönük tutumlarına hem de problem çözme becerilerine ilişkin algılarının yüksek olması, deneysel süreç sonrasında farklılaşmanın anlamlı olmamasına neden olmuş olabilir. Öte yandan anlamlı olmamakla birlikte ortalamalarda gözlenen artış, teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin tutumlarına ve problem çözme becerilerine katkı sağladığının bir kanıtı olabilir. Bu bulgu alanyazınla da tutarlılık göstermektedir. Türker (2013) tarafından yaratıcı dramanın yaratıcı yazma başarısına ve yazmaya yönelik tutuma etkisi araştırılmak amacıyla 8. sınıf öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, yaratıcı dramanın öğrencilerin yazmaya yönelik tutumları ile yaratıcı yazma başarılarına anlamlı düzeyde katkı sağladığı belirtilmiştir. Kılıç ve Tuncel (2009) tarafından yaratıcı dramanın İngilizce konuşma becerisi ve öğrencilerin İngilizce konuşmaya karşı tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla lise öğrencileriyle birlikte yaptıkları çalışmada, drama yönteminin geleneksel yöntemlere göre öğrenci başarısında ve tutumları anlamlı düzeyde katkı sağladığı ifade edilmektedir.

Derslerde teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerine yer verilmediği, öğrencilerin bu tür etkinliklerden hoşlandıkları, bu şekilde derslerin daha eğlenceli hale geldiğini düşündükleri söylenebilir. Bu bulgular literatürle de uyumluluk göstermektedir. Örneğin Türker (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretim sürecine yönelik içerik çözümlemeleri incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin yaratıcı drama etkinliklerinin kendilerinde yazmaya yönelik ilgi, istek, beğeni gibi olumlu duygular geliştirdiğini ifade ettikleri saptanmıştır. Aynı zamanda Gönen ve Dalkılıç (2002)’in araştırmasına göre drama etkinliklerinde çocukların yorum, tartışma ve hareketlerle kendilerini rahatlıkla ifade etmeleri onlara özgüven duygusunu aşıladığı gibi çocuklarda empati duygusunun gelişmesi için en rahat ve en uygun ortam olarak da drama çalışmaları gösterilmektedir. Nayci ve Adıgüzel (2017) tarafından ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanında yer alan “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan bir çalışmada; deney grubunda yer alan öğrencilerin yaratıcı dramanın dersleri çok eğlenceli ve zevkli hale getirdiği, derslerde sıkılmadıklarını ve derse katılımının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yalçinkaya (2010) tarafından ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi ile konu işlendikten sonra

öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan çalışmada ise öğrenciler, genel olarak drama yönteminin kullanımına olumlu bakmaktadırlar ve öğrencilerin konuyu bu yöntem sayesinde daha iyi anladıkları ifade edilmiştir.

Özetle iyi planlanmış teknoloji ile desteklenen yaratıcı drama etkinlikleri; öğrencilerin derse karşı ilgi, tutum ve problem çözme becerilerine anlamlı düzeyde olumlu katkı sağlamamakla birlikte, onlara hoşlandıkları bir öğrenme ortamı sağlıyor olması nedeniyle, uygun ders ve konularda dersleri daha etkili ve eğlenceli hale getirmek amacıyla önerilebilir. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin hoşlandıkları gözlenmiş, farklılaşmalar olmakla birlikte yaratıcı dramanın tutum ve problem çözmeye anlamı düzeyde katkı sağlamadığı gözlenmiştir. Bunun temel nedeni, deneysel sürecin bu psikometrik değişkenleri geliştirmek açısından kısa olması olabilir. Bu doğrultuda yaratıcı drama etkinliklerinin özellikle psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin daha net ortaya konulabilmesi için bu tür konular üzerinde çalışmayı planlayan araştırmacılara 4 haftadan daha uzun deneysel süreçler tasarımları önerilebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-29.
- Adıgüzel, H. Ö. (1993). *Oyun ve yaratıcı drama ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altıkulaç, A ve Akhan N. E. (2010). 8. sınıf inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaratıcı drama yöntemi ve altı şapkalı düşünme tekniğinin kullanılmasının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 225-247.
- Annnarella, L. A. (1992). Creative drama in the classroom. Erişim Adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED391206.pdf>
- Aslan, Z ve Doğdu, S. (1993). *Eğitim teknolojisi uygulamaları ve eğitim araç gereçleri*. Ankara, Tekişik Ofset.
- Ayaz, M. F. (2016). Öğretim materyalleri kullanımının öğrencilerin derslere yönelik tutumlarına etkisi: Bir meta-analiz çalışması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 35(1): 141-158
- Baki, A., Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (2nd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Freeman, G. D., Sullivan, K. ve Fulton, C. R. (2010). Effects of creative drama on self-concept, social skills, and problem behavior. *The Journal of Educational Research*, 96: 131-138.
- Genç, H. N. (2003). Eğitimde yaratıcı dramanın alımlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24: 196-205.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2013). Sosyal bilgiler dersi tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 23(2): 139-148.
- Gönen, M., Dalkılıç, U. (2002). *Çocuk eğitiminde drama*. Pilon yayıncılık: İstanbul
- Güneysu, G. (1999). Çok Yönlü (MI) Zeka ve eğitimde drama. Türkiye 1. Drama Liderler Buluşması. Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi. s. 45-52
- Hendrix, R., Eick, C. ve Shannon, D. (2017). The Integration of creative drama in an inquiry-based elementary program: the effect on student attitude and conceptual learning. *Journal of Science Teacher Education*, 23(7): 823-846.
- Heppner, P. P. ve Petersen, C. H. (1982). The development and implications of a personal problem solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*. 29: 66-75.
- Kaf, Ö. (2017). Effects of creative drama method on students' attitude towards social studies, academic achievement and retention in Turkey. *European Educational Research Journal*, 6(3):289-298.
- Kılıç, Ş. ve Tuncel, M. (2009). Yaratıcı dramanın İngilizce konuşmaya ve tutuma etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(2): 56-81.
- Koçkan, Ç. (2004). *Normal ve taşımali eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Kırşehir Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Küçükahmet, L. (2000). *Öğretimde planlama ve değerlendirme (11.Baskı)*. Ankara: Nobel.
- MEB. (2018) Sosyal Bilimler Dersi Öğretim Programı. Erişim Adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20BİLGİLER%20ÖĞRETİM%20PROGRAMI%20.pdf>
- Miller, M. ve Nunn, G. D. (2003). Using group discussion to improve social problem solving and learning. *Education*, 121(3): 470-476.
- Morris, R. V. ve Welch, M. (2004). Scripted drama assesment in a middle school social studies class. *Canadian Social Studies*, 38(2). Erişim Adresi: https://canadian-social-studies-journal.educ.ualberta.ca/content/articles-2000-2010#ARscripted_drama_assessment202

- Nalçacı, A. ve Ercoşkun, M. H. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyaller. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 :141-154.
- Nayci, Ö. ve Adıgüzel, Ö. (2017). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 42(192) 349-365
- Önalın Akfırat, F. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1): 3958
- Özdamar, K. (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. (2. Baskı). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Öztürk, A. (1997). *Yaratıcı drama yöntemiyle islenecek tiyatro dersinin öğretmen adaylarındaki sözel iletişim becerilerine etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, E. ve Ayvaz, A. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerine yönelik algı düzeyleri ile Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji derslerindeki başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi”, 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (20- 22 Mayıs 2010), Elazığ: 738-742.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Arkadaş Türkçe sözlük* (8. Baskı). Ankara: Arkadaş Yay.
- Saçlı Uzunöz, F. ve Demirhan, G. (2017). The effect of creative drama on critical thinking in preservice physical education teachers. *Thinking Skills and Creativity Journal*, 24: 164-174.
- San, I. (1991). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23 (2): 573-583.
- San, I. (2002). *Eğitimde yaratıcı drama*. *Yaratıcı drama, 1985-1995, Yazılar*. 1.cilt. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Sarı, D. (2017). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Serin, O., Bulut Serin, N., Saygılı ve G. Gizem (2010). İlköğretim düzeyindeki çocuklar için problem çözme envanteri'nin (ÇPÇE) geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 9(2): 446-458.
- Şirin, H. (2005). Öğrenciler sosyal sorumluluklarının geliştirilmesinde öğretmenlerin rolü. *Gazi Eğitim Dergisi*, 25(1): 301-306.
- Türker, A. (2013). Yaratıcı dramanın yaratıcı yazma başarısına ve yazmaya karşı tutuma etkisi (ortaokul 8. Sınıf örneği). *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36:1-11.
- Üstündağ, T. (1996). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 22(107): 28-35.
- Winston, J. (2002). Drama, spirituality and the curriculum. *International Journal of Children's Spirituality*, 7 (3): 241-255.
- Yalçınkaya, E. (2010). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan drama yöntemine ilişkin öğrenci görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 186, 278-290.
- Yeler, M. (2018). İnsan ilişkileri ve iletişim dersinde yaratıcı drama uygulamalarının etkisine ilişkin öğrenci görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 13(2): 2013-236.

